

השפעתם של מרכזי ההוראה והלמידה במוסדות האקדמיים על התהליכים הפדגוגיים בהשכלה הגבוהה בישראל ובעולם

כנס תל-חי לפדגוגיה והוראה באקדמיה

יום שלישי, א' בניסן, 09/04/2023

ניזאר ביטאר, פרופ' ניצה דוידוביץ, החוג לחינוך, אוניברסיטת אריאל

מבוא

- **2000** – תחילת פעילותם של המרכזים לקידום ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה הגבוהה בישראל. **תפקידם:** הובלת ההוראה, הלמידה וההערכה האקדמית במוסדות להשכלה גבוהה, שיפורה וקידומה, והעצמת הסגל האקדמי ופיתוחו. חלקם אף נותן שירותים לסטודנטים.
- **2002** - הוקם הפורום הארצי לקידום ההוראה והלמידה באקדמיה.
- **2013** - מונתה וועדת באב"ד להערכת איכות ההוראה.
- **2014** - וועדת באב"ד הגישה את מסקנותיה.
- **2015** – התקיים, לראשונה, סקר איכות ההוראה והערכתה בכלל המוסדות האקדמיים.
- **2017** - הוקם צוות בין משרדי האחראי על קידום ושיפור איכות ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה, שכלל את המל"ג, הות"ת ומשרד האוצר.
- **2019** - שיגר האגף להערכת איכות והבטחתה במל"ג למוסדות להשכלה הגבוהה המתוקצבים קול-קורא בנושא 'מודל לקידום ושיפור איכות ההוראה והלמידה'.
- **2020** - משבר הקורונה.
- **2023** - ההתפתחויות הטכנולוגיות (AI) - השנה שבה למדנו לדבר עם ChatGPT והפסקנו לפחד מה-AI.
- **2024** – כ-60 מרכזים לקידום ההוראה והלמידה ובעלי תפקידים האחראים על הובלת התחום. מרכזי ההוראה הרחיבו את הצוותים ואת תחומי האחריות שלהם.

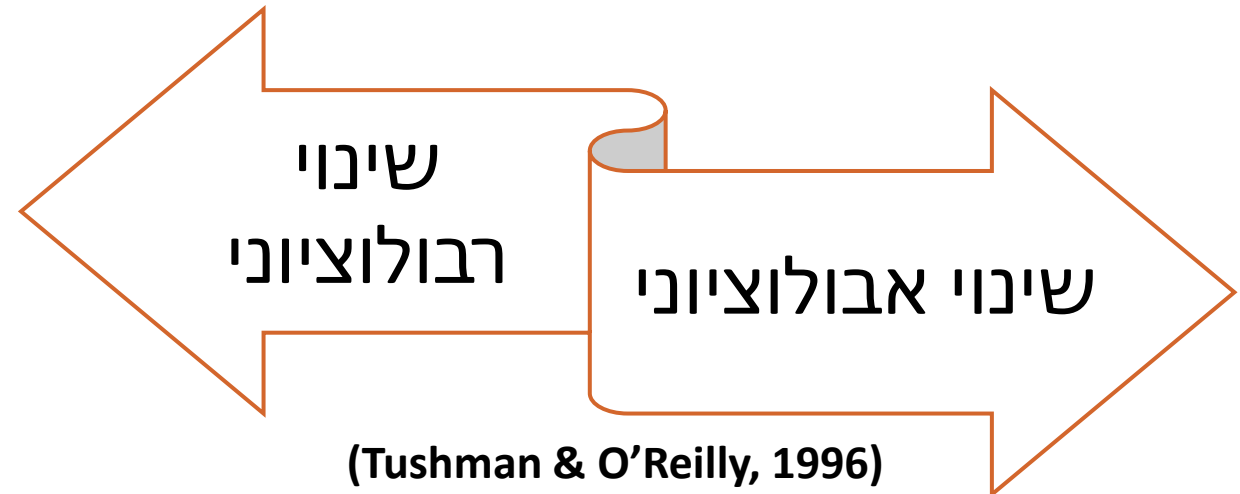
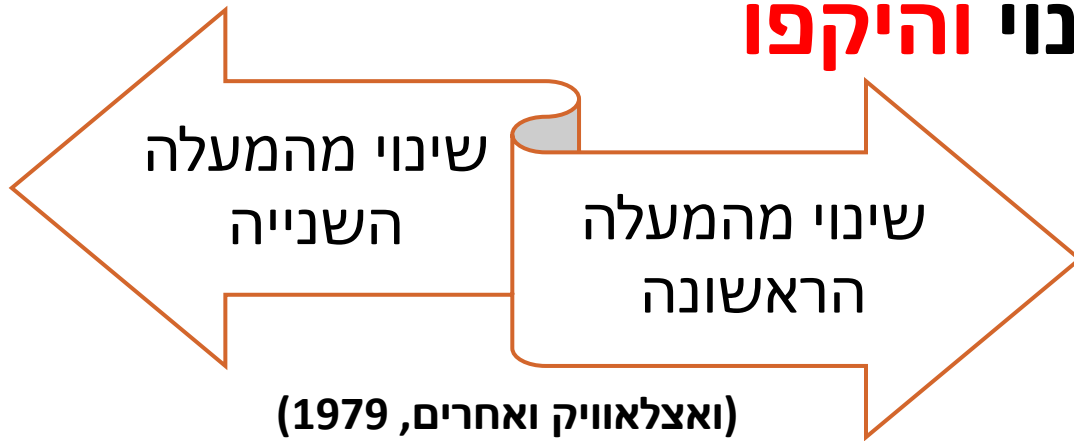
המרכזים להוראה ולמידה כמובילי שינוי

זיהוי הצורך בשינוי

הובלת השינוי במוסד האקדמי
עפ"י אופיו: תרבות, ערכים,
התנהגויות

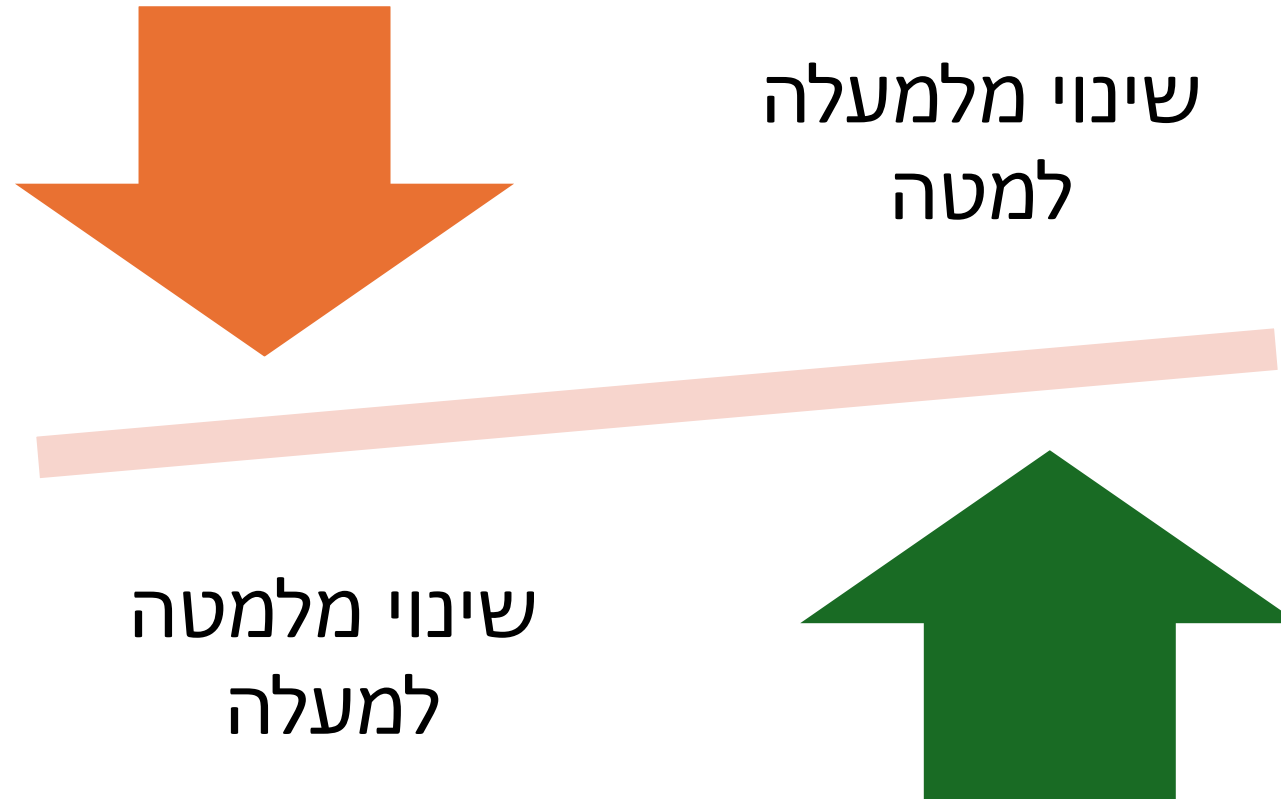
יישום והטמעה לטווח ארוך

אבולוציה או רבולוציה – מהות השינוי והיקפו

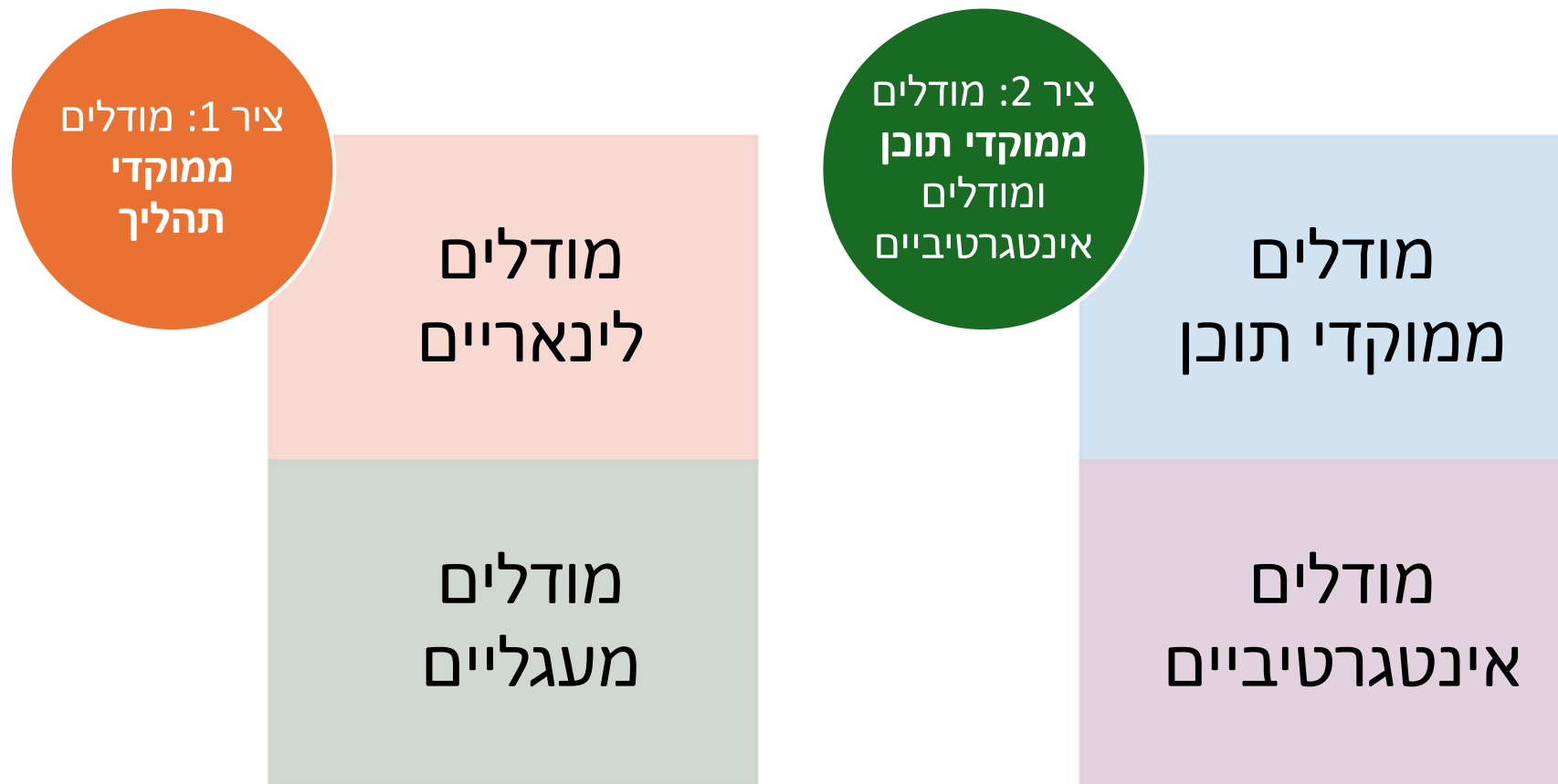

השטח כמוביל שינוי

(Matland, 1995)

מודלים של שינויים ארגוניים: על התוכן ועל התהליך

התפתחותם של המרכזים להוראה ולמידה - ארה"ב

המרכזים קיבלו משאבים, תקציבים ומרחבים ייעודיים לקידום איכות ההוראה והלמידה

מרכזים להוראה ולמידה

משימתן העיקרית של מרכזים אלה: לחבר בין

הצורך:

- לבצע שינויים בשיטות ההוראה המסורתיות באקדמיה
- לחקור את תחום ההוראה והלמידה באקדמיה
- לחזק את איכות ההוראה בהשכלה הגבוהה
- לעזור למרצים לפתח, להעריך ולשפר את כישורי ההוראה שלהם

התפתחותם של המרכזים להוראה ולמידה - אירופה

- **שנות ה-70** - החל המחקר על למידה והוראה בהשכלה הגבוהה באירופה.
- **שנות ה-90** - התעוררות לקידום ההוראה במוסדות האקדמיים.
- תהליך קידום ההוראה לווה **במעורבות ממשלתית אינטנסיבית** – הוקם איגוד של מפתחי סגל בחינוך הגבוה במטרה לעזור למרצים לשפר את יכולותיהם בקידום ההוראה
- **1999** - ייסדה הממשלה גוף ממשלתי לטיפול בנושא ההכשרה הפדגוגית למורים בהשכלה הגבוהה The UK National Institute for Learning and Teaching - המשימות מרכזיות:
 - א- עיצוב סטנדרטים לאקרדיטציה של תוכניות להכשרת מורים לחינוך הגבוה
 - ב- מתן רישיונות למוסדות המפעילים קורסי הכשרה
- **2003** - פורסם מסמך ממשלתי תחת הכותרת 'העתיד של ההשכלה הגבוהה' שכלל התייחסות לתחום ההוראה והלמידה כמנוף לקידום מצוינות והזדמנויות בהשכלה גבוהה
- **2004** – נוסדה האקדמיה להשכלה גבוהה (HEA – the Higher Education Academy)

מטרת המחקר

מהי תפיסתם של ראשי המרכזים להוראה ולמידה במוסדות להשכלה הגבוהה את השינוי במוסד?

- על העוצמות ועל האתגרים והמשוכות בהובלת השינוי
- על המפתח להצלחות
- תרומת הפורום בהובלת השינוי

עוצמות: בין האישי למקצועי

מתווך יצירתיות
יוזמות לקיחת אחריות
שיתוף פעולה ושותפויות
שיפור חווית הלמידה

רמה אישית

מוביל שינוי חדשנות
גוף מקצועי מקור לידע
השראה מחוללי שינוי
סוכני שינוי פיתוח סגל אקדמי
לשלוט בתיאוריה ובפרקטיקה

רמה מקצועית

אתגרים ומשוכות

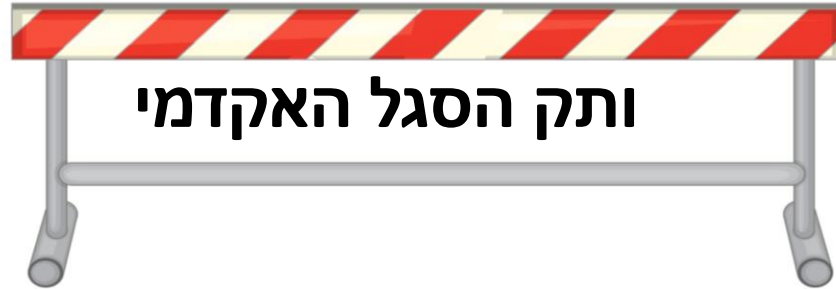

סמכות/
להיות בין מקבלי ההחלטות

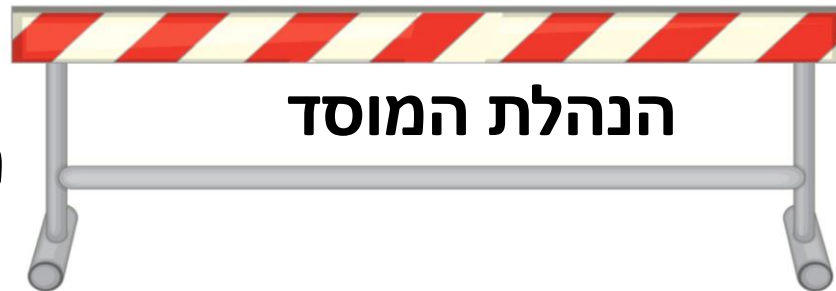
אחריות

סגל חדש

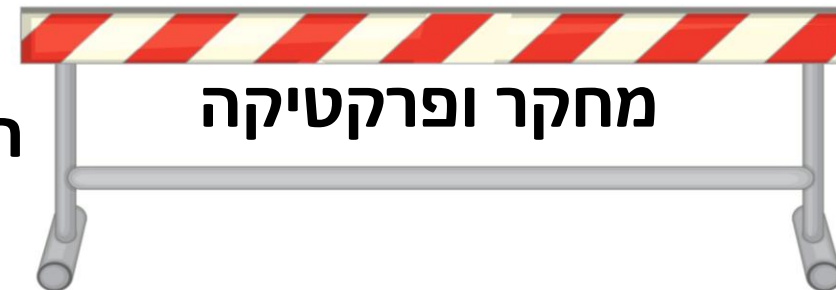
סגל ותיק

תקציב/ כ"א/ הצדקת הקיום
מרכז בעל מעמד/ תקציב פתוח

הערכה
הנהלה רתמוה

תוכניות, פרויקטים ויוזמות

ספרות אקדמית

מפתח להצלחות

יחסי ראשי המרכזים והמל"ג: הרצוי והמצוי

קשב
לשטח

תמיכה
תקציבית

מרכזי ההוראה
כזרוע מבצעת של
מדיניות המל"ג

שיח
מתמיד

שיתוף
בהחלטות

חלקו של הפורום הארצי לקידום ההוראה והלמידה באקדמיה בהובלת שינויים

הפורום הארצי לקידום ההוראה והלמידה באקדמיה

המרכזים
לקידום
ההוראה

מל"ג

Thank you!

050-3000019

054-7776431

nizarb@yvc.ac.il

d.nitza@ariel.ac.il

ניזאר ביטאר

פרופ' ניצה דוידוביץ